

Tajné setkání, při kterém vznikla OSN – konference v Dumbarton Oaks

 tadesco.org/tajne-setkani-pri-kterem-vznikla-osn-konference-v-dumbarton-oaks

datum: 17. 10. 2023

autor: sofie

čas na přečtení: 6 min.

Konference v Dumbarton Oaks, či spíše Washingtonské rozhovory o mezinárodní organizaci pro mír a bezpečnost, byla celosvětovým setkáním, na němž se rozvíjely a projednávaly myšlenky k vytvoření „všeobecné mezinárodní organizace“, která se později stala Organizací spojených národů. Čtyřmi dohlížejícími konference byly Spojené státy, Spojené království, Sovětský svaz a Čína. Washington D. C., sídlo Dumbarton Oaks, od 21. srpna do 7. října 1944.

Prvním významným krokem k realizaci odstavce 4 Moskevské deklarace z roku 1943, který uznával nutnost poválečné mezinárodní organizace navazující na Společnost národů, byla konference v Dumbarton Oaks. Delegáti zemí Čtyř pólů, Číny, Sovětského svazu, Spojených států a Velké Británie na ní projednávali plány na vytvoření organizace, která by podporovala celosvětový mír a bezpečnost.

Předsedy delegací byli Sir Alexander Cadogan, stálý náměstek ministra zahraničních věcí Velké Británie, Andrej Gromyko, velvyslanec Sovětského svazu ve Spojených státech, Wellington Koo, velvyslanec Číny ve Spojeném království, a Edward Stettinius mladší, náměstek ministra zahraničí Spojených států. Stettinius zasedání předsedal, zatímco Cordell Hull, státní tajemník Spojených států, pronesl uvítací projev.

Vzhledem k neochotě Sovětů setkat se s Číňany tváří v tvář probíhala jednání ve dvou etapách. Mezi 21. srpnem a 28. zářím se sešli delegáti Sovětského svazu, Spojeného království a Spojených států. Ve druhé se rozhovory uskutečnily mezi 29. zářím a 7. říjnem mezi zástupci Spojených států, Spojeného království a Čínské lidové republiky.

Nastavení

Místem konání konference byl Dumbarton Oaks ve Washingtonu.

Tato setkání byla umožněna z velké části díky Robertu Woodsovi Blissovi, který spolu se svou ženou Mildred Barnes Blissovou daroval v roce 1940 Dumbarton Oaks Harvardově univerzitě, aby zde zřídil vědeckou výzkumnou instituci a muzeum byzantských studií. Již v červnu 1942 přislíbil jménem ředitele Johna S. Thachera a správců Harvardovy univerzity ministru Hullovi přístup do zařízení Dumbarton Oaks. Když ministerstvo zahraničí zjistilo, že Dumbarton Oaks může v červnu 1944 „pohodlně ubytovat“ delegáty a že je „prostředí ideální“, prezident Harvardské univerzity James B. Conant vydal pozvání v dopise 30. června 1944.

Náladu konference a to, jak Stettinius přivedl britské a sovětské vyjednavče do nočního klubu Diamantová podkova a popíjel koktejly s Nelsonem Rockefellerem, popisuje Robert Hilderbrand. Po celém městě se každý den zdarma promítaly hollywoodské filmy. Jakmile kavalkáda dorazila do Stettiniusova domu Horseshoe, skupina si pochutnala na večeři formou bufetu a bavilo ji černošské kvarteto zpívající spirituály.

Diskuse na konferenci se soustředily na dvě otázky: první se týkala místa, které by v nové organizaci zaujal Sovětský svaz, neboť původní plán Franklina D. Roosevelta počítal s americkou celosvětovou hegemonií. Druhá otázka se týkala práva veta stálých členů Rady bezpečnosti. „Stalin mávl rukou nad nesouhlasem s americkou verzí práva veta a odmítl ji jako nepodstatnou záležitost. Byl docela ochoten obětovat jakýkoli nezávislý podíl na rozvoji OSN a lpěl na přesvědčení, že právo veta neutralizuje jakoukoli hrozbu z ní plynoucí.

Role Nelsona Rockefellerera

Nelson Rockefeller naléhal na FBI, aby to byl on, kdo bude Stettiniusovi předávat zprávy, přestože se podle Schlesingera schůzky formálně neúčastnil. Ve skutečnosti Rockefeller dostával všechny zprávy od FBI. Schlesinger také vypráví, jak byla Argentina vynechána z loga OSN kvůli svému spojení s nacistickým Německem. Rockefeller trval na tom, že Argentině by měl být umožněn vstup do OSN, přestože má profašistickou vládu. Rockefeller měl podporu latinskoamerických delegací, což rozzuřilo Nicolu Tucciho, ředitele Úřadu pro výzkum Latinské Ameriky amerického ministerstva zahraničí. Tucci rezignoval se slovy: „Můj úřad měl bojovat proti nacistické a fašistické propagandě v Jižní Americe, ale Rockefeller zve do Washingtonu ty nejhorší fašisty a nacisty.“

Zatímco Rockefeller lobbval na zasedání za schválení Chapultepeckého paktu, Washington prosazoval založení celosvětové organizace. Rockefeller na konferenci zvítězil navzdory odporu Stettiniuse a Johna Fostera Dullese. Došlo ke shodě, že do článku 51

Charty bude vložena formulace umožňující „individuální nebo kolektivní sebeobranu“ na regionální úrovni. Schlesinger zaznamenal, že Dulles o několik let později při jídle s Rockefellerem poznamenal: „Dlužím vám omluvu“. Možná bychom neměli NATO.

Cíle a výsledky

Navrhovaná mezinárodní organizace si stanovila následující cíle:

- Udržovat mezinárodní mír a bezpečnost a za tím účelem přijímat účinná kolektivní opatření k předcházení a odstraňování ohrožení míru a k potlačování útočných činů nebo jiných porušení míru a k dosažení úpravy nebo urovnání mezinárodních sporů, které by mohly vést k porušení míru, mírovými prostředky;
- Rozvíjet přátelské vztahy mezi národy a přijímat další vhodná opatření k posílení všeobecného míru;
- Dosáhnout mezinárodní spolupráce při řešení mezinárodních hospodářských, sociálních a jiných humanitárních problémů,
- Poskytnout středisko pro harmonizaci činnosti národů při dosahování těchto společných cílů.

Dne 7. října 1944 se delegáti dohodli na předběžném souboru návrhů (Proposals for the Establishment of a General International Organization) k dosažení těchto cílů. Během zasedání se diskutovalo o vytvoření Rady bezpečnosti OSN, o pozvání zemí budoucích členů a o právu veta přiznaném stálým členům Rady bezpečnosti. Podle Charlese E. Bohlena byl proces hlasování v Radě bezpečnosti a sovětský požadavek na přijetí všech šestnácti sovětských zemí do Valného shromáždění jedinými dvěma problémy, které se na konferenci v Dumbarton Oaks nepodařilo vyřešit.

Podílelo se na tom několik faktorů. Za prvé, existovala nepřehlédnutelná většina západních zemí, včetně zemí Commonwealthu – Jihoafrické republiky, Nového Zélandu, Austrálie a Kanady. V důsledku toho by SSSR bez veta pravomoci fakticky nemohl ovlivnit rozhodovací procesy. Zadruhé, protože za druhé světové války často spolupracovaly s Osou, měly východoevropské národy, které přecházely na režim přátelský Moskvě, zakázáno vstoupit do OSN hned. A konečně, ačkoli se tento sovětský požadavek zdál riskantní, měl demonstrovat, že jakákoli mezinárodní organizace připravená řídit nový svět bez spravedlivého zacházení se SSSR je odsouzena k neúspěchu.

V důsledku toho byly Ukrajinská a Běloruská SSR přijaty za plnoprávné členy OSN a Roosevelt byl nucen přijmout právo veta v Radě bezpečnosti na Jaltě. Vzhledem k tomu, že v prvních letech existence OSN tvořily naprostou většinu členů Valného shromáždění západní země nebo země přátelské Západu, snažily se západní země za Trumana přenést rozhodovací pravomoci v bezpečnostních otázkách na Valné shromáždění, aby se vyhnuly sovětskému vetu v Radě bezpečnosti. Sovětský svaz tyto pokusy o podkopání Jaltské dohody ostře odsoudil.

Než byly tyto problémy vyřešeny, bylo nutné uspořádat jaltskou konferenci a další rozhovory s Moskvou. Na Jaltě byla také předložena dohoda o poručnictví, která měla nahradit mandátní systém Společnosti národů. Byla vytvořena Rada bezpečnosti s právem veta a konečný návrh Charty OSN byl schválen na Konferenci OSN o mezinárodní organizaci, často nazývané Sanfranciská konference, která se konala v dubnu až červnu 1945. Pět stálých křesel získaly USA, SSSR, Velká Británie, Francie a Čína, přičemž Sověti upustili od svých námitek proti účasti Francie a ostatní odmítli žádost USA o členství Brazílie, a to i během konference v Dumbarton Oaks.

Zdroj: GGI

sponzorováno